

At styre samtalen mod forandring

Refleksioner, der frembringer forandringsudsagn kan bygges op på denne måde:

1. Du vil nødig undvære... og derfor ønsker du/overvejer du/gør du dig tanker om/vil du gerne...
2. Du vil nødig miste... og derfor ønsker du/overvejer du/ vil du gerne ...
3. Du vil nødig risikere, og derfor...
4. Du frygter at..., og derfor...
5. Du er bange for at miste... og derfor håber du...
6. Du ønsker virkelig at... og det er derfor du har besluttet dig for...
7. Det kan ikke længere fortsætte på denne måde, og derfor...
8. Konsekvenserne er blevet for store og derfor...
9. Du ser nu at prisen er blevet for stor, og derfor har du besluttet dig for/vil du nu ...
10. Du har slidt og kæmpet længe nok, og derfor er tiden inde til at...

1. At blive gammel

Frembring og styrk:

De drømme borgeren gerne vil nå
De ting og de personer borgeren sætter stor pris på
De værdier borgeren gerne vil give videre
Håb og tiltro til at forandringen kan lykkes

Emnerne kunne fx være:

Pensionsopsparing
Økonomi
De begrænsninger der naturligt kommer med alderen
Sygdom/sundhed

"Hvad tænker du, vil være svært ved at blive gammel?"

"Ensomhed/tab – mange tænker på at det med at blive gammelt er også at blive ensom"

"Hvad vil du gerne huskes for?"

"Hvordan sikrer man bedst muligt sin alderdom?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, tidslinje, dialooglekort, genogram

2. Venner og socialt liv

Frembring og styrk:

Håb og ideer til socialt netværk uden brug af rusmidler
De ting borgeren sætter stor pris på
De personer og det netværk, som borgeren kan se sig selv i
Lysten til at give og få i samværet med andre

Emnerne kunne fx være:

Fritidsinteresser, alene eller sammen
Frivilligt arbejde
Venner før behandlingsstart - venner nu – venner i fremtiden
Venskaber gennem livet (livsvidner), nye venner, kolleger, naboer, netværk

"Er alkohol /hash/spil en del af det?"

"Er man kun sammen, hvis der er alkohol/hash?"

"Er det at mødes, festlige lejligheder/weekender forbundet med alkohol/røg?"

"Har det ændret sig? Hvis ja, på hvilken måde?"

"Er du bange for at miste venner/tilknytning?"

"Hvad kan man sige til venner, ift. et ophør eller reduktion?"

"Hvad er vigtigt ift. vennerne?"

"Hvad er et venskab?"

"Er alkohol /hash/spil en del af det?"

"Er man kun sammen, hvis der er alkohol/hash?"

"Er det at mødes, festlige lejligheder/weekender forbundet med alkohol/røg?"

"Har det ændret sig? Hvis ja, på hvilken måde?"

"Er du bange for at miste venner/tilknytning?"

"Hvilke relationer/netværk er betydningsfulde for dig?"

"Hvorfor er de vigtige for dig?"

"Hvad giver nærvær til andre dig?"

"Hvordan vil du beskrive din venner?"

"Hvordan er I sammen?"

"Hvad er I sammen omkring?"

"Hvad og hvem vil du nødtigt undvære?"

"Hvad kan du lettest undvære?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, dialooglekort

3. Familierelationer

Frembring og styrk:

Materiale til emner fra happiness

Håb og ideer til hvordan familien kan opleve større fællesskab
Lyst til mere værdifuldt samvær
De ting borgeren sætter pris på i familien
De sunde måder at være far/mor på
Måder at italesætte brugen af alkohol/hash/spil
Måder at italesætte, hvad brugen af alkohol/hash/spil, gør ved andre i familien

Emnerne kunne fx være:

Traditioner
Skyld og skam
At tie
At vend den anden kind til
Roller
Ansvar
Fred og frygt
At hjælpe
At bagtale
At undertrykke
At tilpasse
At gå på kompromis
At brænde inde

"Hvordan ser din livslinje ud?"

"Hvordan voksede du op?"

"Hvordan vil du beskrive din familie?"

"Hvad er kendetegnende for din familie?"

"Hvilke lighedspunkter er der på den måde du har familie nu og den måde du voksede op på?"

"Hvilke traditioner og mønstre har du taget med dig?"

"Er der noget du ønsker at gøre anderledes?"

"Hvis andre skulle beskrive din familie, hvilke ord ville de så bruge?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, vredestragt, problem og løsninger
overlevelsstrategier, skyld og skam, genogram

4. Kærlighed og hengivenhed

Frembring og styrk:

Håb og ideer til hvordan parret kan opleve større trivsel/glæde
Fælles værdier
Styrk værdifuldt samvær
Måder at italesætte brugen af alkohol/hash/spil
Måder at italesætte, hvad brugen af alkohol/hash/spil, gør ved den anden part

Emnerne kunne fx være:

Kærlighed og hengivenhed til familie, venner, kæreste, børn, kæledyr

Ensomhed og fællesskab
Savn
Længsel
Overlevelsestrategier
Skyld og skam
Roller
Nærhed
Grænser
At føle sig accepteret, accepteret og elsket for den man er

"Hvem er du tættest på?"
"Hvad er særligt ved dette forhold?"
"Hvad er tilstede her?"
"Hvad har du brug for?"
"Hvad savner du?"
"Hvad giver du?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, vredestragt, overlevelsestrategier, personlighedsmodel, problem og løsninger, skyld og skam

5. Tøj og ting

Frembring og styrk:

Hvilken værdi tøj og ting har for borgeren?

Emnerne kunne fx være:

At have råd til
Begrænsninger
Muligheder
Værdsættelse

"Hvordan står det til mht. tøj og ting?"
"Hvad er vigtigt for dig mht. tøj og ting?"
"Er der tilstrækkelig råd til det?"
"Er der noget du gerne vil ændre på?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, problem og løsninger

6. Frihed

Frembring og styrk:

Borgens autonomi

Emnerne kunne fx være:

Følelsen af at være fri til at vælge
Oplevelsen af reel valgmulighed

Materiale til emner fra happiness

At kunne mærke glæden ved selv at kunne bestemme

"Hvad betyder ordet frihed for dig?"

"I hvilken grad vægter du frihed?"

"Hvad sker der med dig, hvis du mærker/mister friheden?"

"Har du situationer i dit liv, hvor din frihed indskrænkes – og hvad gør det ved dig?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, dialoolekort

7. Fritid og sjov

Frembring og styrk:

Initiativ og glæde

Emnerne kunne fx være:

Venner

Hobbyer

Sport

At røre sig (endorfiner)

Berøring (oxytocin)

At yde og nyde

Frisk luft

Natur

Dyr

Slappe af

"Hvad giver dig energi?"

"Alene eller sammen med andre?"

"Hvad giver det dig at være med andre?"

"Hvad giver det dig at være alene?"

"Hvad savner du?"

"Hvad giver dig ro?"

"Hvilken plads har alkohol?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, dialoolekort

8. Personlig sikkerhed og tryghed

Frembring og styrk:

Borgerens egen oplevelse af sikkerhed og tryghed

Emnerne kunne fx være:

Rusmidlers påvirkning på sikkerhed og tryghed

Behov

Frygt

Materiale til emner fra happiness

Anerkendt og respekteret for den man er
Økonomisk og materialistisk
Hjem – at høre til
At vide sig sikker

"Hvad får dig til at føle dig sikker og tryk?"

"Hvad sker der når du føler dig utryk?"

Hjælpeværktøjer: Vredestragt, overlevelsesstrategier, skyld og skam

9. Arbejde

Frembring og styrk:

Borgerens identitet på arbejdsmarkedet
Borgerens rolle og værdi
Borgens ressourcer

Emnerne kunne fx være:

At stå op hver morgen til og have en funktion
At noget kører på rutinen/struktur
At høre til
At lave noget meningsfuldt
At være en del af noget større
Når man har et arbejde, får man også fri

Arbejdsglæde
Arbejdsløshed
Kammeratskab og fællesskab
Ansvar
Sikkerhed
Økonomi
Status

"Hvordan passer arbejde og rusmidler sammen?"

"Hvordan passer arbejde og rusmidler ikke sammen?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, skyld og skam

10. Hverdag

Frembring og styrk:

Strukturen og vanerne i en hverdag uden rusmidler
Alle fordelene ved at ædru/røgfri
Påskønnelsen i de små og indholdsrige ting i hverdagen

Emnerne kunne fx være:

Rutiner
Regelmæssighed
Daglige gøremål
Indhold
Ansvar
Stress
For meget og for lidt
Balance
Alene eller med andre
Hænger det sammen
Struktur
Brug for timeout
Mestring
Lede og fordele
Forventninger

"Hvad er det aller bedste ved din hverdag?"

"Hvad ønsker du mere af?"

Hjælpeværktøjer: Vredestragt, overlevelsestrategier, forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, dialogkort, skyld og skam

11. At kunne hjælpe familien

Frembring og styrk:

Borgerens identitet som familiemedlem
Borgerens rolle i familie
Borgerens ressourcer

Emnerne kunne fx være:

Ansvar
Forventninger
Pres
Muligheden for at sige fra
Fællesskab
Tillid
Familie bånd- og traditioner
At dele glæder og sorger

"Vil du beskrive din familie med dine ord?"

"Hvis andre skulle beskrive din familie, hvad ville de så sige?"

"Hvordan kan du forestille dig, at du kan hjælpe din familie?"

"Hvordan passer dine ressourcer til din families forventninger?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, overlevelsestrategier, skyld og skam

12. Hvor jeg bor

Frembring og styrk:

Borgerens netværk, hvor rusmidler ikke er en fast del
Borgerens mulighed for et hjem

Emnerne kunne fx være:

Følelse af at høre/være hjemme
Tryghed
Plads fysisk og psykisk
Økonomi
Eje/leje/fast/midlertidig
Balancen mellem at være sammen og alene
Drikkekultur
Rusmiddelkultur
Regler/overtrædelse af regler
Sundt/usundt

"Hvilken betydning har dit hjem/by/bolig/område for dig?"

"Hvad sætter du pris på ved det?"

"Hvordan ønsker jeg at bo i fremtiden?"

"Hvad skal være tilstede, for at du har et trygt og godt hjem?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, overlevelsestrategier, skyld og skam

13. Penge og finansiel sikkerhed

Frembring og styrk:

Borgerens indsigt i, hvilke økonomiske fordele der er ved ophør af rusmidler

Emnerne kunne fx være:

Begrænsninger
Bekymringer
Ansvar
Hjælp

"Hvad gør økonomien ved dig?"

"Hvad gør økonomien ved din identitet?"

"Hvad er dine ønsker og drømme fremadrettet?"

"Hvordan påvirker økonomien din rolle som...?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, skyld og skam

14. Sundhed og seksuel sundhed

Frembring og styrk:

De fordele borgeren vil kunne opnå ved et ophør af rusmidler

Emnerne kunne fx være:

Kendskab til egne grænser

Signaler

Tryghed

Overgreb

Krænkelser

Tillid(sbrud)

"Bliver grænserne og behovene signaleret tydeligt nok?"

"Er helbredet og sundheden som ønsket?"

"Er der noget der ønskes anderledes?"

"Hvordan har det ændret sig gennem tiden?"

"Hvor ønsker jeg det anderledes?"

"Hvordan sættes grænser?"

"Hvordan opfattes de af andre?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, skyld og skam

15. Træning og styrke

Frembring og styrk:

Borgerens lyst til at være aktiv og de oplevelser der følger med

Emnerne kunne fx være:

Gør det dig høj

Giver det styrke

Det er du ikke vant til

Det er ikke muligt

"Hvad forhindrer dig?"

"Hvad er i vejen?"

"Hvordan kan det også lade sig gøre?"

"Hvad kan gevinsten være?"

"Og hvordan ville det kunne påvirke...?"

"Hvad for noget træning kunne du forestille dig?"

"Hvordan kan du bedst få det flettet ind i din hverdag?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt

16. Stress og angst

Frembring og styrk:

Borgerens mere stabile psyke efter ophør af rusmidler

Emnerne kunne fx være:

Hæmmer
Styrer, tager over
Påvirker
Spærret inde i egen krop og egne tanker
Tankemylder
Tristhed
Søvnbesvær
Isolation
Ensomhed
Udelukker fællesskab
Dulmer og går væk med...

"Hvilke situationer oplever du momenter uden stress og angst?"

"Hvilke situationer udløser stress/angst?"

"Hvordan ville dit liv være uden stress/angst?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, skyld og skam

17. Uddannelse og skole

Frembring og styrk:

Borgerens ønsker om og lyst til uddannelse

Borgerens mulighed for at kunne forbedre koncentration og indlæring, ved et ændret forbrug af rusmidler

Emnerne kunne fx være:

Koncentration
Ressourcer
Muligheder
Traditioner
Tryghed
Drømme
Økonomi
Flytte/rejse

Ordblindhed
Identitet
Værdi

Hvilken betydning har det for dig?
Bliver dine kompetencer udnyttet?
Er der nye muligheder du ikke endnu har afprøvet?
Hvordan lærer du bedst?
Hvad vil denne vej komme til at betyde for dig og dit liv generelt?
Hvad kunne du ønske dig?
Hvordan kunne det evt. opnås?

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger

18. Søvn

Frembring og styrk:

Borgerens ønsker/behov for en bedre søvnrytme

Emnerne kunne fx være:

Regelmæssig
Søvnmønster
Overskud
Koncentration
Humør
Effektivitet
Trivsel
Energier

"Hvor mange timeres søvn får du?"

"Hvad påvirker?"

"Hvordan er dit søvnmønster?"

"Får du tilstrækkeligt med søvn?"

"Føler du dig frisk og udhvilet?"

"Hvad forhindrer?"

"Hvad vil du kunne præstere, hvis du havde en god søvnrytme?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, overlevelsestrategier

19. Religion

Frembring og styrk:

Borgerens motiver til at leve i bedst mulig overensstemmelse

Emnerne kunne fx være:

At høre til
Fællesskab
Familie
Traditioner
Tryghed/utryghed
Tilgivelse

"Hvilken betydning har det for dig?"

"Hvad giver det dig?"

"Hvordan kan det være en støtte for dig i den kommende tid?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, skyld og skam

20. Vrede og diskussioner

Frembring og styrk:

Borgerens indsigt i, hvordan følelser som vrede kan håndteres/reguleres på andre måder end med rusmidler

Emnerne kunne fx være:

Konflikter
Overlevelsesstrategier
Håndtering
Mønstre
Rolle
Vold
Aggression
Værdi

"Hvem påvirker det ellers?"

"Hvad ønsker du anderledes?"

"Hvordan kommer det til udtryk?"

"Hvad ville du ønske anderledes?"

"Hvordan påvirker det dig og...?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, skyld og skam, overlevelsesstrategier

21. Humør og selvværd

Frembring og styrk:

Borgerens ressourcer
Nye muligheder, hvor rusmidler ikke er indblandet

Emnerne kunne fx være:

Glæde
Følelser
Selvværd
Identitet
At være lykkelig

"Hvad påvirker dit humør?"
"Hvordan forstår du selvværd?"
"Hvordan ser det ud på en skala?"
"Hvordan har det set ud gennem tiden?"
"Hvordan påvirker det...?"
"Hvordan oplever andre det?"
"Hvad ønsker du fremadrettet?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, skyld og skam, overlevelsesstrategier, personlighedsmodel

22. Spiritualitet**Frembring og styrk:**

Borgerens spiritualitet, hvis det giver mening ift. forandringen

Emnerne kunne fx være:

Ro/uro
Glæde
Retning i livet
Værdier
Håb / Tro
Drømme
Energi / Overskud
Selvindsigt
Livssyn

"Hvilken betydning har det for dig?"
"Hvordan kan det være en støtte for dig i den kommende tid?"
"Forhindrer det dig i noget?"

Hjælpeværktøjer: Forskellige følelser, kognitiv diamant, problem og løsninger, vredestragt, skyld og skam